

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

קו

עין משפט גור מצוה

לב א ב ג ד מו"י פ"ה
מהל' מ"ח ה"ל א פ"ה
עש"י י"ב ט"ו ע"ד י"ד ס"י
רמז סעף 3:

תורה אור השלם

1. ויאמר שמשון המות נפשי עם פלשתים ויט בבח' ויפל הבית על הקרנים ועל כל העם אשר בו ויהיו המותים אשר המית במותו רבים מאשר המית בחייו. שופטים טו ל
2. הכמות נשים בנהה ביתה ואולת בדיקה. תהרסנו: משלי י"א
3. ויקפו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם: במדבר טו ב
4. וישמע משה ויפל על פניו: במדבר טו ד
5. ויקראו למשה במחנה כל יום מלכי מורה ומערכ בשעה שמימין כמריהן נראש משמחיים לחמה: והאידנא לא נפקי עד דמחו להו. שקך גזר עליהם המקום כן שמעתי. ל"א והאידנא לא נפקי מאחר שראו שהקפיד הקב"ה על שלא ימחו לכבודו עד דמחו להו לא נפקי שחשו לכבוד המקום על בני אדם שמשמחיים לשמש וירח: אין כל חדש סתם השמש. ואי גיהנס לא אכרי עד ההוא שעתא הוה ליה מדש: לקרובי פתחה. שיקרב פתחה של גיהנס ופתחה הארץ במקום שהן: נחללו. מלשון (ישעיה סו) עיר צלוורה. המקון להן הקב"ה מקום גבוה שלא העמיקו כל כך גיהנס ולא ממו: טיישא. סומר ישמעאל: צלווי. מקום שנתלעלו לשם עדת קרח: נושא. ראה נקד שממנו יאל עשן: נכבא. גיח: אשפיה. שרה אותה נמים. לשון (זכריה דף י"ד) משי ידיה: (וכל שלשים יום. חזר לגיהנס ועולה לשם): א"ל

מת: ולא קרע. ר"י היו לנד קרע דכתיב חמשים ומאתים מחמתו ואמה ומהין איש מחמתו [במדבר טו]: מן הצלוויס ומן השרופין היה. נשפרה נשמתו וגוף קיים ואח"כ נתגלגל עד מקום הצלוויס ונבלע דכתיב נשמת פנתם [שם טו] ונבלע אותם ואת קרח עמסה. ורבי יוחנן דאמר לא מן הצלוויס ולא מן השרופין דרשי ליה להאי ואת קרע לאמרו ואת קרע צמות העדה צמגפה: וקרע בהדייהו. מדכתיב ומאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטרת וקרע ממקריבי הקטרת הוה דכתיב חמשים ומאתים מחמתו ואמה ומהין איש מחמתו. א"י ואת לרבות קרע עמסה: שמש ירח עמד וצולה. לעיל מינה כתיב ותקע ארץ צעמק ציעת הארץ שנלעו צקרקע שמש ירח עלו לאומו רקיע ששמו זול ואמרו להקב"ה אם אי אפה עושה דין לנן עמרה מקרע ועדמו: לא נלא. ונאיר לעולם: נכבדי לא מסיפס. שרי בכל יום מלכי מורה ומערכ בשעה שמימין כמריהן נראש משמחיים לחמה: והאידנא לא נפקי עד דמחו להו. שקך גזר עליהם המקום כן שמעתי. ל"א והאידנא לא נפקי מאחר שראו שהקפיד הקב"ה על שלא ימחו לכבודו עד דמחו להו לא נפקי שחשו לכבוד המקום על בני אדם שמשמחיים לשמש וירח: אין כל חדש סתם השמש. ואי גיהנס לא אכרי עד ההוא שעתא הוה ליה מדש: לקרובי פתחה. שיקרב פתחה של גיהנס ופתחה הארץ במקום שהן: נחללו. מלשון (ישעיה סו) עיר צלוורה. המקון להן הקב"ה מקום גבוה שלא העמיקו כל כך גיהנס ולא ממו: טיישא. סומר ישמעאל: צלווי. מקום שנתלעלו לשם עדת קרח: נושא. ראה נקד שממנו יאל עשן: נכבא. גיח: אשפיה. שרה אותה נמים. לשון (זכריה דף י"ד) משי ידיה: (וכל שלשים יום. חזר לגיהנס ועולה לשם): א"ל

ספרה למויה. שערה ושנה על פתח הבית כל מי שהיה צל לקרוה רואה ראשה פרוע וחזר: מעשר. ראשון לשקליתו אמון אמר הצו חזר מי לכהן: דגיו למויו. דכתיב (במדבר ח) והעבירו מער על [כלן] צהרם ומשק צכס כאלו אתם צעוים: ככופסא. רעי כמו צעולא דכופסא דאמרן לעיל (דף נח:). כגלל הזה אתם חשוכים צעויו: עינא יבב. עין נתן בשעריכס כדי שלא יהא צכס זורה כמותו: אמר לה. קרע איהו נמי משה עלמו גלל כל שערו: כיון דכולא רבואא דידיה הוא. אינו מושש אס גילח עלמו דקאמר לנפשיה תמות נפשי עם פלשתים אגוזו שערי כמותס ומה לי צכק שהס מקיימין אפילו מה שאני מלוא לשחוק אגוזו עכשיו כמותס כדי להפיק דמס: ועוד דקאמר לכו. עשו פמיל תכלת נד' כנפות הכגד ואי ס"ד תכלת חשוכו מפני מה לא יאמר לעשות כל הכגד כולו תכלת: אפיך גילמא דתכלתא. קח לך צנדים של תכלת וכספיהו לכולהו מתיבתאן וכסה בהן צנדי"מ אמה ומצורתך: קנא לאשמו. אל (הסתר) [מסתרי] עם משה. קנוי היינו המרלה: ונעס לו מחון למחנה. יאל מחון למחנה שלא יחשדוהו עור: מכאן שאין מחויקין במחלוקת. שמתל על כבודו והוא עלמו הלך לצטל מחלוקת: חולק על רבו. חולק על ישיבתו: אשר הו על משה ועל אהרן כעדה קרע כהלוס על ה'. מעלה עליהם הכתוב כאלו היו מולקס כלפי צנינה: מריבה. מרג וקטרה לפטפט נגדו צנדיים: מטרעס. אומר על רבו שנהג לו מדה כבושה ומדת אכזריות: מהרהר. מחפה עליו דנדיים: אקלידי. מפתחות: וקולפי. מנעוליס: דיגילי. כולם המפתחות והמנעוליס של עור היו ואעפ"כ היו שלם מאות פרות טעונות. ל"א דגילא לעורק שקיס והמנעולין וכסין של עור היו: לא מן הצלוויס ולא מן השרופין. אלא צמגפה

6. בקרא כמי בדיה
7. חסרנו (3) ומ"ק ח"י:
8. (ג"ל יוסף, ד) זכרית
9. מ: עישן (5) ספחים קט.
10. ע"ש (1) שם (1) ב' מאות
11. לא יוקא וכן כל שלם מאות
12. צנדי"מ רש"י ספחים קט.
13. נדרים לו: ע"ש
14. לעיל ק"י (1) נדרים
15. לו: (1) מילה ד. לו: צ"ב ע"ה

מוסף רש"י

שאין מחויקין במחלוקת. שהיה משה ממוי אחרים להשלים צנדיי שלם (במדבר טו יב). זה עושרו של קרח. שלם יד רוב ממוי תגאסה ונער מן העולם (רש"י פסחים ק"ט). שמשמירי על רגליו. שמתחם לנו ורש"י שם. ג' מאות. לא דוקא, וכן כל שלם מאות שששים (רש"י שם). וקולפי. שמתחם שקרין בלע"ז שדור"ש (רש"י שם). דגלדי. על מלומים של עור ששחיס על סוסים ומוריס וגמלי (שם). ואעפ"כ היה משי ג' מאות פירות (רש"י שם). אם בריאה גיהנס. אם כריאה פה לארץ משעט ימי כלאים (במדבר טו ז). מקום נתבצר להם. לשון גינה. כמו (דברים טו) וכלות כשמים (תורה י"ד). בועי. נקעים. דכתיב (במדבר טו) ותקע האלמה אכר וגו' (רש"י שם) ר"ב ע"ה. קוטרא. עשן (שם). שקל גבבא דעמרא. לקח בוח למר ושלח (שם). איהרן. הנה נבני אפי' שטרין כמים (שם). אציית. הקמט ושמע (שם). דהו קאמר הכי. הכרי יכיו מים שאלה (שם).

17. ואשר עשה לדתן ואלבדין בני אליאב בן ראובן אשר פצחה הארץ את פיה ותבלעם ואת מתיים ואת אקליהם ואת כל היקום אשר ברגליהם בקרב כל ישראל: ויהי יום י"ב ויבלע אתם ואת מתיים ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרבשו: במדבר טו ל.
18. ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת קרח במות העדה באכל האש את חמשים ומאתים איש ויהיו לנס: במדבר כו י
19. ואש יצאה מאת יי ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטרת: במדבר טו לה
20. שמש ירח עמד וצולה לאור חציק ויהלכו לנגה ברק וציתך: חבוק ג יא
21. ואם בריאה יבאר יי ופצתה הארמה את פיה ובלעה אתם ואת כל אשר להם ויהיו מים שאלה ידעמם כי נאצו האנשים האלה את יי: במדבר טו ל
22. מה שהיה הוא שיהיה ומה שיעשה הוא שיעשה ואין כל תרש תחת השמש: חבוק א ט
23. וכן קרע לא ממוי: במדבר כו יא
24. וכן קרע לא ממוי: במדבר כו יא

17. ואשר עשה לדתן ואלבדין בני אליאב בן ראובן אשר פצחה הארץ את פיה ותבלעם ואת מתיים ואת אקליהם ואת כל היקום אשר ברגליהם בקרב כל ישראל: ויהי יום י"ב ויבלע אתם ואת מתיים ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרבשו: במדבר טו ל. 18. ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת קרח במות העדה באכל האש את חמשים ומאתים איש ויהיו לנס: במדבר כו י. 19. ואש יצאה מאת יי ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטרת: במדבר טו לה. 20. שמש ירח עמד וצולה לאור חציק ויהלכו לנגה ברק וציתך: חבוק ג יא. 21. ואם בריאה יבאר יי ופצתה הארמה את פיה ובלעה אתם ואת כל אשר להם ויהיו מים שאלה ידעמם כי נאצו האנשים האלה את יי: במדבר טו ל. 22. מה שהיה הוא שיהיה ומה שיעשה הוא שיעשה ואין כל תרש תחת השמש: חבוק א ט. 23. וכן קרע לא ממוי: במדבר כו יא. 24. וכן קרע לא ממוי: במדבר כו יא.

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

קיא.

עין משפט נר מצוה

לד א מיי מיי מלי חית
הלה יי סמנ עשין יי
עו"ש יי יי יי יי יי יי
כא:

תורה אור השלם

1. לבן הרחיבה שאול נפשה ופיערה פיה לבלי חק וירד הדרה והמנוה ושאוניה ועלו פיה:
2. והיה בכל הארץ נאם יי פני שנים בה יברחו יגיעו והשלישית יתיר בה: זכריה יי ח
3. שובו בניו שובבים נאם יי כי אנכי בעלתי בבם וקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה והבאתי אתכם ציון:
4. לד יע אנוש ערכה ולא תמצא בארץ התיים: איוב כח יג
5. ולקחתי אתכם לי לאלהים וידעתי כי אני אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים: והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליתחק וליעקב ונתתי אתה לבם מורשה אני: שמות ו-ו
6. ונתתי לה את כרמיה משם ואת עמק עבר לפתח תקוה ונתתה שמה כימי נעוריה וביום עליהה מארץ מצרים: והשע ב יז
7. ומאז באתי אל פריעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך: שמות ח כג
8. קום התהלך בארץ לארצה ולחכה בי לך אנתנה: בראשית יג יז
9. גור בארץ הזאת ואחיה עמך ואברכה בי לך ולחצק אתך את כל הארצות האל והקמתי את השבעה אשר נשבעתי לאברהם בראשית כו ג
10. ויריבו רעי גר עם רעי יצחק לאמר לנו הקים ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו: בראשית כו כ
11. והיה יי נצב עליי ויאמר אני יי אלהי אברהם אביך אלהי יצחק הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אנתנה ולחצק: בראשית כח יג
12. ויאמר יי אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד יחזק ישלחם ויבדד יחזק יגרשם מארצו: שמות ו א
13. והיה משה ויחזק ארצה וישתחו: שמות לד ח
14. ויעבר יי על פני יצחק יי אל רותם ויחזק ארץ אפים וירב חסד ואמת: שמות לד ו

ולקחתי אחד מעיר. כשניל חסד אחד שבעיר אחת כל העיר כולה: חו"ש. רב לרב כהנא: דקא חייף רישיה. חופף ראשו ומענד בענאמו בשעה שהיה לו ללמוד תורה: לא סמלא כהרץ חיי"ס. משמע שמקללו לא חזרו לעו"ש: נאמר. כפרשת ואלה ולקחתי אחתם לי לעם וכחמי צמריה והבאתי

אחתם אל הארץ: מה כ"סאס לארץ שנים מס' רבוא. שלא נשמירו מס' רבוא שילאו ממזרים חלא ג' אנשים יהושע וכלב כדאמרין בצנא צמרא צפ' י' ש נחלו (דף קכא). לא נגזרה גזרה לא צפומת מכ' ולא צימת מס' שנה צהק נמי ששים רבוא שנמנו צמדכר לא אהשוז לא פחות מנן כ' שנה ויותר מס': אף ילאסן ממזרים שנים מס' רבוא. שמכל ס' רבוא שהיו צמזרים לא נשמיר מהס' חלא שנים צלנד ואותם שנים של ס' רבוא עלו [לס' רבואות שילאו אחד מס' רבוא שהיו צמזר ממנו כולם בשלשת ימי אפילה שלא יהיו מזרים רואין צמפלתן של ישראל: וכן לימוס המשיח. שלא ישרו ממל ס' רבוא חלא ג' וענפה שמה כימי נעוריה וכיום עלותה מארץ מצרים. עניינן ושפלים יהיו כימי עלותה מארץ מצרים: מעכו צכנין. היו צונין אותם צמקוס לצניס: ועל דבר זה נענש משס רבנו. שכשרה ששנשה לישראל כך התחיל להסתרע ולהרהר לפני הקב"ה אמר משה לפני הקב"ה ומאן נבאמי: אל חנל על דאכדני ולא משפסכין. הפסד גדול יש על גדולים שאצדו ואינו יכול למנוח חסדיים חמרים כמותם שאין אותה כאלהה יוצחק ויעקב שלא הרהרו אחרי מדותי: אל שדי. הרהרתי לו אי חלא שדי פרה ורבה וגו' (בראשית לה) חני חלא שדי התהלך לפני והיה תמים (שם ו) והייתי מנציחו שכל אי"ו לו ולבניו ולא אמרו מה שמך כמו ששעית אה: (ס' צמחלה אמרס לי מה שמך. ועכשיו הרהרתי על מדותי ואמרת חלא לא חללת את עמך: לנטוע חסנו. כמו [ויטע] חסני אפדני (דניאל יא) ולשון נטייה שיך צבאל: עפה פראס. הפעם תראה נפלותו שאני עושה לנס: מה רפס. על חני מנה (חמת) של י"ג [מדות] ראה והשתחוה: חמס ראה. צמדדותו שנקרא חמת ונתיירא חס נתיצבו כלליה חס הוא דן אותן צדין גמור ומיהר והתפלל עליהם שלא יהא דן אותן לפי מעשיהם: ה"ג חניא כמ"ד ארץ אפים ראה דתניא כשעלה משס למרוס וכו' אמר לו רשעים יאכדו. ולא יהיה לך ארץ אפים עליהם: אמר לו. הקב"ה לא לך חמת ארץ אפים לצדיקים ולא לרשעים: אמר

מאי אמן. כשעונין על כל צרכה וצרכה אמן היאך משמע קבלת יראת שמים: אל מלך נאמן. צנוטריקון. שמאמין עליו הקב"ה: למי שמשיר אפילו חק אחד. מלשמרו נידון צגינהס: לא יחא ליה למרייהו. אין הקב"ה רואה שיהא דן את ישראל כל כך לקפ חובה: פי שנים כה יכרהו ויגשו והשלישית יסר כה: אמר ר"ל שלישי של שס. שז' חלקים של כל העולם יהיו נכרתים וחלק ג' יותר בה ואזיה חלק שלישי כל שלישיה שיש לשלם אנו משלשין שמנה נפרדו כל העולם וג' צניס היו לו הרי שלישי צניס שם שלישי של שס הוא ארפכשד כדכתיב(ס) צני שם עילס ואשור וארפכשד ולד וארס ומתממה צורעו של ארפכשד יהיה שחריה הואיל וישראל יולאס ממנו ושלישי של ארפכשד שהוא שלישי של שס שהוא שלישי של נח יותר וכל העולם יכרת ולדברי ר"ל נמלאו ישראל מתמעטין צימת שמארפכשד ילאו ישראל כדכתיב צפ' נח(ס) ארפכשד הוליד את שלח ושלח הוליד את עבר ועבר הוליד את פלג עד אכרהס וכשאתה מחלק לג' חלקים ורעו של ארפכשד כגון צני ישראל ושעמאל שכן צני אכרהס וצני לוט וצני הכין) וכן שאר האומות שילאו ממנו לג' חלקים שמה ישראל יהיו מרובין וקריבין להיות כולם ולא יגיעו כל זרע ארפכשד להיות פי שנים ארפכשד ומתמעטין רובן פני חזין ונמלאו ישראל מתמעטין צמך פי שנים: לא יחא ליה למרייהו. להקב"ה שאתה ממעט אותן כל כך חלא אפילו שלישי של נח כלומר מכל צני נח דהיינו מכל העולם כולו יותר השליש ומתממה אומו חלק הג' שישאל צו יהיה שחריה ואס אין ישראל מרובין כל כך להיות אחד מג' שצנוסס יהיו הגרים וחסדי עובדי כוכבים(ס) להשלים לשליש ואס חס מרובין להיות יותר מחלק השלישית יתמעטו קצת ומ"מ לרעי יוחנן אין ישראל מתמעטין כל כך כמו לדברי ר"ש צן לקס מ"ר. ל"א שלישי של שס והשלישית משמע שני שלישי לך נאמר שלישי שלישי של שלישי לשס וכחצי וצני שם עילס ואשור וארפכשד וישראל מארפכשד שהוא שלישי לשס יותר היינו שלישי מישאל חלא שלישי שלישי של נח כלומר כולו ארפכשד יותר בה שהוא שלישי שלישי של נח דשס היה צן שלישי של נח כדכתיב(בראשית י) וצני נח שס חס ויפת וארפכשד שלישי לשס ועיקר: דברים ככסנן. שלא ימלטו חלא אחד מעיר ושנים ממשפחה:

הרהר אחר מדותי אמרתי ליעקב אתנה ביקש מקום לנטוע אהלו ולא הרהר אחר מדותי ולא אמרו לי מה שמך ואתה אמרת לי מה שמך בתחלה ועכשיו אתה אומר לי והצל לא הצלת את עמך¹² עתה תראה (את) אשר אעשה לפרעה במלחמת פרעה אתה רואה ואי אתה רואה במלחמת ראשית ואחד מלכים¹³ וימרה משה ויקוד ארצה וישתחו מה ראה משה ר' חנינא בן גמלא אמר ארץ אפים ראה ורבנן אמרי¹⁴ אמת ראה: תניא כמ"ד ארץ אפים ראה דתניא כשעלה משה למרוס מצאו להקב"ה שיושב וכותב ארץ אפים אמר לפניו רבונו של עולם "ארץ אפים לצדיקים אמר לו אף לרשעים א"ל רשעים יאכדו א"ל השתא חיות מאי רמבעי לך כשחטאו ישראל אמר לו לא כך אמרת לי ארץ אפים אמר

(ס) [שבת קי"ז:] (ג) [כ"ג:]
 אמר לו רבי יוחנן.
 (א) [מנחות ק"ח:] (ד) [כ"ג:]
 ליתא. (ס) [כ"ג:] (א).
 (ו) [ג' גמולא:] (ו) [ע"י מוס']
 עירובין כב. (ח) [כ"ג:]
 ד"ה ארץ. (ח) [כ"ג:]
 (א) [כ"ג:] (א).
 (א) [מנחות ק"ח:] (ב) [כ"ג:]
 (א) [מנחות ק"ח:] (ב) [כ"ג:]
 (א) [כ"ג:] (א).
 (א) [כ"ג:] (א).

הנהרות הגור"א
(א) נ"ב. שאלה: מתקן:

מוסף רש"י

אל מלך נאמן. כך מעיד על צורלו שהוא אל מלך נאמן (שבת ק"ח). במלחמה שלשית ואחר מלכים מלי שבעה אומות כשאלהם לארץ (שמות ו א).